

PERIÒDICH POLITICH VERMELL

== SALUT PÚBLICA == INTERESSOS POPULARS == ARTS Y LLETRAS ==

PREUS DE VENTA

25 exemplars. Una pesseta
Cada número. 2 quartos
Sortí d'illam ab tota regularitat d lo menos una vegada cada setmana

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

6-RONDA DE LA UNIVERSITAT-6
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tot Espanya, portat a domicili. 3 reles trimestre
Països de la Unió Postal. 15 id. id.
Donz números extraordinaris sempre que ho demanem las circumstancies

DIAS DE DOL

Tothom sab ja 'l desenllás del drama de Girona.

Dos oficials que intentaren imitar á molts de sos jefes, sublevant-se, foren morts en estat indefens, ab tot lo repugnant aparato de las execucions capitals.

La política, además de la seva farsa habitual, ve á ser un immoral joch de daus shont al etzar a' hi jugan las vidas dels liberals.

Y dihém dels liberals, perque si 's sublevan conservadors ó carlins sempre son apoyats pe 'ls que manan, y si se sublevan liberals, encara que tota la nació en pes protesti del sacrifici de aquellas victimas, bastan mitja dotzena de parers pera imposarse á tota los restants y fer sa real voluntat de lo que 'ls dona la gana.

Girona va consternarse fins á la desesperació. Barcelona en pes va estar dos dias de dol y no 's va may cansar sollicitant l'indult dels dos emúls de Martines Campos, Jovellar, Serrano y tants y tants d'altres. Tota Catalunya va interessarse per la sort dels condemnats polítics, y la Espanya entera va comoure en so de protesta al tenir noticia de que se anavan á matar dos honrats pares de familia.

Res va valerhi. Igual hauria succehit que un tigre hagüés tingut entre sas garras una tendre criatura y mil mares li haguessen suplicat plorosas y desesperadas per la vida del tros de sas entranyas. Qué entonen los tigres del llenguatge humá

pera donarshi per antecap? Haurian satisfet impassibles sa sel de sanch.

Inmoladas las victimas, inútils ja tota mena de planys y exclamacions, no queda mes deber als liberals que recordar aquesta jugada pe 'l dia de las compensacions, y á tots los cors generosos no oblidarse de las desgraciadas familias dels dos nous mártirs de la llibertat, qual sanch es lo millor adob que pot donarse al arbre de las ideas.

LA TRAMONTANA ha obert també una suscripció en sas columnas pera aliviar á las desgraciadas familias á las qui s' ha robat lo tros mes apreciat de son cor: Pero LA TRAMONTANA no compleix tan sols un deber de filantropía per aliviar la desgracia; LA TRAMONTANA dona á sa suscripció pública tots los caràcters de una protesta pacífica y legal contra 'l disparo de las balas que quitanen duas vidas tan honradas, á lo menos, com qualsevol dels sublevats alfoncins.

Qui no vulga donar tal interpretació á sa dádiva, que no la porti á LA TRAMONTANA. Qui vulga protestar del berrament de sanch humana y de tot lo protestable de la odiosa situació que 'ns deshonra als ults dels pobles civilisats, vingui á nosaltres. Es precis agermanar la oposició als reaccionaris ab la filantropía y ab tot lo que de digne pot tenir la persona.

Y fem aquí punt final y comensém la suscripció, puig á pesar de la cordura forçada que 'ns imposa la legalitat de impremta, molt temém que impensadament nos escapés la ploma y tinguessem de pagarho car.
LA REDACCIÓ.

SUSCRIPCIÓ

á favor de las familias de las victimas fuselladas á Girona pe 'ls conservadors

	Pessetas
LA TRAMONTANA	30
Un enemich dels assassins.	1
Un anticlerical	50
Un revolucionari	1
Un ex-sublevat	1
J. R.	1
Un qu' espera l' hora	1
R. R.	250
P. M.	1
Un enemich del clero	25
K. G., llure pensador	2
Una cordana llure-pensadora	1
C. J. G. y P. G. Q., enemigs de la tirania	250
G. E.	150
Un terrorista dels rojos	1
Un que te sos fills sense batjar	25
Elnia Pareja	1
Un fill d' un liberal fusellat durant lo regnat de Isabel	1
Total	3950

(Se continuará)

Se admeten donatius en aquesta Administració.

LO DRET DE INSURRECCIÓ

Segons los graus de civilisació de un poble, y segons per quinas institucions se veu regit, consagra la pública opinió mes ó menos ferm lo dret á insurreccionarse.

Lo més partidari del autoritarisme, diu que «si l' autoritat es mal exercida, per dret natural existeix la facultat de sublevarse contra ella.» Si algun testimoni indubitable per tal afirmació 'ns fos falta, trauriam al actual papa Lleó XIII, gens sospitós de liberalisme, qu' en sa última

encíclica contra la Masoneria, diu que «la autoritat deu respectarse, MENTRES MANTI LO JUST.»

Lo just es lo que 's fa ab justícia, y justícia es donar a cada un lo que li perteneix segons son dret devant la rahó.

Y resulta que qui atenta contra 'ls drets de un altre, siga qui vulga, si es autoritat no mana lo just, y de consegüent es altament meritori lo sublevarse contra la tal autoritat, y si l' autoritat se defensa comet un acte criminal, puig que impideix la realització de la justícia.

Reconegut lo dret de insurrecció ho es avuy per tot lo mon civilizat, y pe 'ls governants espanyols. Per no fiesar personatjes polítics, puig tots tenen que saldar en aquest compte, sols recordarem que la monarquia borbònica degué sa restauració en Espanya a un sublevament y a una sedició militar, feta contra l' autoritat constituída, ab la circumstancia agravant de ser devant de l' enemich, y per quals mèrits ocupa avuy lo trono d' Espanya lo net de Fernando VII y fill de Isabel II, després de haber sigut també destronada aquesta per una insurrecció.

Qui acut a la insurrecció es que creu ab lo dret de insurreccionarse. De lo contrari fora com lo malvat que creyent ab la propietat y dret a la vida seva, roba y mata a son semblant.

Desde 'l vencedor de Alcolea al sublevat de Sagunto, tots han consagrat lo dret a la insurrecció pe 'l sol fet de insurreccionarse, y tots han de creure que «procedeix la insurrecció quan no 's dona a cadascú lo que li correspon per dret natural.»

En la definició de aquest dret es ahont hi ha lo cavall de batalla de cada escola, entenentlo cada un segons sas convencions.

Los monárquics, per exemple, diuen que creuen que es just que 'l fill d' un rey siga rey, encara que siga un trós de coniam, un tanoca, un calassas, un talós, y un tocat del bolet, pe 'l sol fet de ser fill de sa mare.

Los republicans creuen que no es just de cap modo, que un fill tinga de heredar farsosament l' empleo de son pare, puig que per lo que aquest pot ser passador, l' altre pot resultar un animal per tots quatre costats.

Y entre 'ls mateixos monárquics, los uns diuen que creuen just que 'l trono toqui al un, y 'ls altres que toqui al altre d' entre fills de una mateixa familia.

Y se sublevan los uns contra 'ls altres, perque no deuen creure just lo de son enemich.

De tot lo qual nosaltres no deduhim que desde 'ls carlins als alfonsins y als republicans, tots han proclamat, han fet us, han consagrat y fins han glorificat lo dret de insurrecció.

L' home es lliure per naturalesa.

Ningú te dret a esclavisar a la persona

ni a obligarla a lo que no tinga per convenient.

L' home que posa la mà demunt los drets de un altre, es molt més que un tirá, es un infame.

La llibertat del individu no reconeix mes barrera que 'l respecte a la llibertat de son semblant.

La societat humana se constituheix no per esclavisar l' home, sino per disfrutar las ventajas de la civilisació, ja que aislat no 's basta per satisfacer totas las necessitats morals y materials.

Es, donchs, justa la societat, tan sols basanise en la llibertat, ó sia en donar son dret a cada un y a tothom.

Quan a un individu ó a un poble se li quitan sos drets naturals, se 's tiranisa.— La tirania es injusta; donchs allí ahont hi ha tirania hi ha, mes que 'l dret, lo deber de insurreccionarse. Aixís ho reconeixen tots los partits polítics y totas las escolas filosóficas.

Lo primer en sublevarse es sempre lo lo més valent, lo més digne, lo més generós.

Si guanya, passa a la categoria de héroe y tot son honors y riquezas. Si pert, la tirania desloga en ell sa ràbia, y si cau a sas mans, lo fa un mártir.

S' aixeean llavors altars a las víctimas en lo fons dels cors honorats y enemichs de la tirania, y aquest estimul es la llenya que continuament se atgeix al toch de la llibertat, que avivat nit y dia condensa lo vapor del entusiasme que produheix las explosions revolucionarias.

Bons exemples d' aixó no tenim a Espanya.

Riego, sublevat a las Cabezas de San Juan, es héroe l' any 20.—Vensut l' any 23, passa a ser mártir, y 'ls governs de avuy contemplan son nom en lletres d' or dintre lo que se 'n diu representació nacional.

Torrijos, Lacy, y tants altres, no foren mes que uns sublevats contra una tirania que 's sacrificá infamament. Avuy sos noms son venerats y esculpts en or.

En Serrano es héroe a Alcolea. En Martínez Campos, pe 's seus, ho es també a Sagunto, per mes que a n' aquest home no se 'l consideri mes que un héroe rovellat.

Tot aixó no proba res mes sino lo indiscutible de nostre tema: Lo dret a insurreccionarse contra tota tirania.

Fa pochos dias que en ple senat, contendint lo vencedor y 'l vensut de Alcolea, deya 'l primer:

— Si no haguessen homes que lluytan pe 'l triomf de sas idees, potser estariam encara adorant lo cavall de Calígula.

Y aixó ho deyan referintse a pronunciaments y sublevacions. Es a dir, lleyan constar lo dret a insurreccionar, tal volta sense darsen compte.

Y afegiren:

— «Los adelantos no venen sino per AC-TES DE FORSA de la opinió pública.»

¡Pot donarse millor enaltiment del dret a insurreccionarse?

No.

Tothom reconeix lo dret a la insurrecció.

Los partits y las instituciones sols volen considerarlo segons sa conveniencia.

Donchs al poble, al productor, a las ferres vivas de cada país toca estudiarlo, y ferne d' ell l' us que procedeix ab justícia.

¡Ay de totes las tiranias lo dia que aixó 's realisi!

GIMNASTICH.

SALM

A LA DONA MEMORIA DELS DOS IMPORTUNATS MILITARS PUELLATS A GIBROJA

Fredolce, óbra lírica!

Campanas de ma terra, canteu la malauransa;
canteu salm funeràri pe 'l dol y pe 'l dolor
qu' avuy tots los cors nobles sentintse greu frisanca,
ne llessen pe 'ls que moren
aynant la seva causa, sens defallir son cor.

Com negre nuvolada que porta la tempesta,
estant son mantell negre per la immortal ciutat,
la veu esparguida de difamants greva
qu' embolcallant tirona
compaña fa als que moren per nostra llibertat.

Perdó pe'ls acama ma patria mitj plorosa;
perdó al igual que fossen dos homes criminals;
¡jamay eixa demanda! puig es tan ultratjosa,
com difamantax tacosa
serán per nostra historia las penas capitales.

Perdó pe 'ls que no feren ni un crim ni una baixosa;
per que sense delictes se 'ls vol donar perdó,
si encara es molt més noble morir ab entressa
y despreciant cent volta
perdó que 'l sollicita cobarda humillació?

¡Anas vas demanarlo ma patria benivolguda
quand ab la entressa de tos bones sentiments?...
Oh, sí, 'l veig emulada encanpa que condolguda,
y feres la demanda
clamant a últim recurs, perdó pe 'l ignominial!

Ja ho veus ma dolba patria, germans de nostra terra
las castellans d' hostes que guien lo poder,
han fet que condemnas lo tribunal de guerra
dos fills de sa aïmora
já mort per un delictes qu' ells feren ja primer.

Ta veu qu' es la de un poble, no son per ells sentida,
y sorte a ta demanda sos coes empoderada,
a víctimas honoradas han pres avuy la vida
las ploms d' una desagra,
ho-y-destrossant sos caps, y trossant sa pita.

L' indignació y protesta qu' un poble honorat n' esmenta
al ventos com a' la sigt avuy tan desvanyat,
fa que sos fills ne sentin bullir sa sench ardenta;
com ja també la sento,
¡pero ma patria y pleete ne tinch encadenat!

Ja no vol sang de mártirs la terra catalana;
la terra qu' es la patria d' en Cèsar Arriban,
te sentiments parisins, y te la sench humana
per protestar valenta,
d' eixa sentença innoble que tan poch he 'l escan.

Castella y Catalunya, n' están germanadas,
y abducs emprensadas de dol y sentimant,
abducs son valentas, y abducs empjadas,
ne abuten la metralla
mortifera y brumanta d' aquest facellament.

Per tot aquest revalme, com ven difamadora
y excoirt d' aquinx agle, se va escampant pe 'l mon
la fleyre de metralla mortal y almonjara,
que abant negre fumera
spar que hi hagi a Espanya la sombra de Nerón.

Campanas de ma terra, canteu la malauransa;
canteu salm funeràri pe 'l dol y pe 'l dolor
qu' avuy tots los cors nobles sentintse greu frisanca,
ne llessen pe 'ls que moren
aynant la seva causa, sens defallir son cor.

FREDERICH OLIVÉ

Barcelona 28 de may de 1894.

Entre 'ls filántropos de Barcelona se tracta de obrir una subscripció pera fer un regalo.

Lo regalo consistirà en una colecció de pellis de tigres.

Y 's regalará al *Diario de Barcelona*, pera que 'n dias de grans manifestacions públiques, pogan sortir vestits ab lo trajo que 'ls pertoca.

També á las Cortis hi ha hagut qui ha remogut la qüestió dels condemnats de Santa Coloma.

Y en Cánovas s' ha negat á contestar. Y ha fet ben fet.

Deu haber pensat que *la merda com mes se remena mes put*.

¡Oh! y la dels conservadors!!!...

Alguns diputats han demanat al govern que porti á las Cortis la causa que motivá els fusellaments de Girona.

Lo govern s' ha negat en rodó.

¡Qué dimoni! deu tenir aquesta còlebre causa per no ser ensenyada als diputats!

Se diu que s' ha disposat formar causa als que plantaren los cartells que deyan *Cerrado como manifestacion de luto. — ¡Perdon para los condenados de Santa Coloma de Farnés!*

Aixó sí que fa madrilenyo.

No cal mes que agalar las llistas de tots los industrials, botiguers y comerciants de Barcelona, y treyentne 'l *Brasi*, processar-los á tots.

Y en la citació se pot usar la següent fórmula:

«De orden de (qui siga) secita a todos los habitantes de Barcelona, menos al Sr. Mañé y Flaquer, para que comparezcan...» etc., etc.

Y quina causa mes conservadora seria!

El Pueblo Catalan ha sigut denunciat tres vegades en tres números següents.

Encara no s' ha fusellat cap redactor.

¡Oh magnanimitat dels conservadors y qu' ils ha dut!

L' indult tan esperat pe 'ls catalans de-hia venir de Madrid.

Y com es natural, no va vindre.

¡Podém nosaltres esperar res de bo de Madrid!

Algú 'ns ha fet observar, y ho creyém molt just, que ja que sembla que ab la subscripció per las familias dels fusellats se farán molts diners, se deuria mirar també de aliviar en algo á las familias dels oficials condemnats á presiri, puig que algunas podén quedar-se en situació económica tan dolenta ó pitjor, per mes que hi hagi la distancia inmensa de que las unas han perdut per sempre mes á sos pares y

las altres es faci los recobrin prompte ab honors centuplicats.

Val la pena de que 's tinga en compte y per lo tant ho iniciém.

Se diu que á Fransa també 's fan subscripcions per las familias dels fusellats de Girona, y que á Paris en pochos dias s' han recullit ja tres mil duros.

¡Molt bé pe 'ls francesos!

¡No en va 's diu d' ells que van al cap de la civilització!

Avant sempre.

PLORS Y DOL

Altra volta miremos consternada nostra Espanya exhalant crits de dolor. Avay una nació civilizada ha robat de dos fills la vida... ¡Horror!

Miriu com per lo pla y per dalt la serra dels fusells s' va escampant, y per tots los confins d' aquesta terra las dos vidas perdudas van plorant.

Ja de dol s' ha posat la Espanya entera. S' han sentit afligirse altres nacions, y tothom, tot lo mon se desespera, s' horripila y s' agitan las passions.

Tothom plora y tremola. Tothom mira als innocents butxins dalt del poder, y 'l despotich govern que axís delira diu encara:—He complert lo meu deber.—

¡Quin deber, inhumani! Eixa heretomba que Girona ha mirat sota 'l blas del 'amay s' olvidara, y á cada tomba de cada martri hi brillará un estel!

¡Que 'us heu cregut poder que obrint feridas, y fent regers de sanxhó d' homes valents calmaros nostras penas afligidas? ¡Engany! ¡Propisio van! ¡Vis pensament!

De las mateixas lloques mortuarias que 's alzarán crits de foch escampant glorias, trossejant vostres noms, titule y escute,

que 'l Espanya no vol estar sotmesa baix las garras de tigres y lleons, que deuria llyuayar sempre ab noblesa per lluitar-se de bárbaros sayons,

que si avay no ha lograt lo que volia, sab plorar ab ternura y desconsol los crims mes depravats que ab fellonia ha tingut de sotri 'l poble espanyol.

Si, victimas Y aix poble, per venjarvos alzara vostres lloas del vil fanch, y aixis dirá á n' als que van matarvos:—¡Butxins, si teniu fan, carn podém darvos! Lleons, si teniu set, vos darém sanxhó!

JUANITO CATALÁ

Ab tot lo sentiment del nostre cor, tenim de fer constar que 'l senyor bisbe de Barcelona ha complert com una bona persona en la qüestió de las gestions pe 'l indult pe 'ls condemnats de Santa Coloma de Farnés.

Nosaltres hauriam preferit que s' hagués trobat al bisbe tossut com un carlinarro intransigent, pero desgraciadament no fou aixis, puig lo senyor Catalá feu tot lo que bonament estigué de sa part per veure si se lograva l' indult dels sentenciats.

Aixís com trayém los drapets del clero al sol tant com a' ho mereix, nostre espe-

rit de justicia fa que avay tinguem de consignar una bona acció en un de sos individus.

Afortunadament aquestas accions son raras.

Era cosa qu' estranyava y conmovia veure la nit del divendres la multitud de gent del poble que acudí devant de casa el bisbe sollicitant que anés á posar telégrama á Madrid en nom de Barcelona pera salvar als infelissos posats en capella.

Alló no era pas una colla de gent de sagristia ni molt menos, y no obstant en aquell moment haurian donat mitja vida per defensar la del bisbe: estavan units per un sentiment generós.

Nosaltres presenciarem alguns detallats que probavan lo color general de la multitud.

Al sortir de la porta de ca 'l bisbe, després de haberlo vist la comissió, digué un dels que 'n formava part:

—¡Catalans! lo bisbe s' ha prestat desseguida á anar á posar un telégrama á Madrid per veure si 's logra l' indult de aquesta pobra gent. (*Grans aplausos*).

Y continúa després de bon rato lo de la comissió:

—Lo bisbe 'ns ha demanat que, per que no pogan dir los que no volen perdonar qu' ell es un cap de motí, que 'l deixin anar sol á veure 'l gobernador per posar lo telégrama á Madrid y desseguit crida una veu:

—Sol no pot ser.

Y repeteix tothom:

—¡No!

Y diu un altre:

—Tenim de anarhi tots.

Y respon lo poble:

—¡Sí!

En aquell moment se obría mitja portada gran y sortia 'l bisbe al carrer.

Grans aplausos y saludarlo agitánt barrets y gorras.

Crida una veu:

—¡Viva 'l senyor bisbe!

—¡Xiii! Xiii! se sent per tot en to de reny al cridaire.

—Ja tem prou en veuir á demanarho al bisbe sense ser dels d' ells,—crida un.

Mostras de aprobació.

Lo bisbe entré tant seguia son camí halagat, admirat y respectat per tothom.

Y no obstant... ¡tot fou inútil!

Convé no olvidarho.

A LAS VÍCTIMAS DE SANTA COLOMA DE FARNÉS

Comogut per la friansa y de fei cobert mon cor, pie de dol y d' anyoransa ja perduda la esperansa vos dedico six trist recort.

Entre 'ls brans fills de Girona decañeu, béliha germana: vostra mort per tot resona y una veu d' odi pregona *A las rotas, ciutadas.*

JOAN FLAÇA